

УДК 338.48

Кравцов С.С.

*кандидат наук із державного управління
Київського національного торговельно-економічного університету***РОЗВИТОК РИНКУ БЮДЖЕТНИХ ЗАСОБІВ РОЗМІЩЕННЯ В УКРАЇНІ****THE DEVELOPMENT OF THE BUDGET ACCOMMODATION
MARKET IN UKRAINE****АНОТАЦІЯ**

У статті обґрунтована необхідність якісної та кількісної зміни процесу розвитку вітчизняного ринку бюджетних засобів розміщення. Визначено сучасний стан формування цього ринку в Україні у контексті світових тенденцій. За результатом соціологічного опитування встановлено рівень використання вітчизняними туристами хостелів та мереж гостинності. Висвітлено очікування потенційних туристів щодо якісного перетворення засобів розміщення, орієнтованих на бюджетного клієнта. Запропоновано шляхи прискорення розвитку ринку бюджетних засобів розміщення в Україні.

Ключові слова: бюджетні засоби розміщення, хостел, мережа гостинності, туризм, туристичний потік.

АННОТАЦИЯ

В статье обоснована необходимость качественного и количественного изменения процесса развития отечественного рынка бюджетных средств размещения. Определено современное состояние формирования этого рынка в Украине в контексте мировых тенденций. По результатам социологического опроса установлен уровень использования отечественными туристами хостелов и сетей гостеприимства. Освещены ожидания потенциальных туристов относительно качественного преобразования средств размещения, ориентированных на бюджетного клиента. Предложены пути ускорения развития рынка бюджетных средств размещения в Украине.

Ключевые слова: бюджетные средства размещения, хостел, сеть гостеприимства, туризм, туристический поток.

ANNOTATION

The article substantiates the need for qualitative and quantitative changes in the process of budget accommodation market development in Ukraine. The current state of the formation of this market in Ukraine in the context of global trends is defined. According to the results of the poll, the level of using hostels and hospitality networks by domestic tourists is set. We have shown the potential visitors' expectations about the qualitative transformation of accommodation facilities oriented for a budget traveler. The ways of accelerating budget accommodation market development in Ukraine.

Keywords: budget accommodation facilities, hostel, hospitality network, tourism, tourist flow.

Постановка проблеми. В умовах зменшення купівельної спроможності населення внаслідок девальвації національної валюти та значного рівня інфляції у 2015–2016 рр. в Україні спостерігалось щорічне зростання внутрішнього туристичного потоку на 30–50% (залежно від напрямку) порівняно з 2014 р. [1]. Водночас гнучка цінова політика закордонних готельєрів та підвищення цін українських засобів розміщення за збереження низького рівня обслуговування можуть привести до поступового повернення вітчизняного туриста на іноземні туристичні дестинації. Вихід на український ринок в 2017 р. найбільшої в Європі ірландської бюджетної авіакомпанії Ryanair разом

із ймовірною лібералізацією візового режиму з країнами Шенгенської угоди також сприятиме зниженню рівня привабливості місцевих туристичних дестинацій для українців. Збільшення кількості рейсів лоукостерів з України в міста Євросоюзу, безвізовий режим в'їзду в Україну для громадян європейських країн, а також вигідний курс валют роблять вітчизняні туристичні центри привабливими для закордонних туристів-аллоцентриків, які надають перевагу новим країнам відвідування, але і не витрачають при цьому значних фінансових коштів. Водночас доступність туристичних ресурсів України як для вітчизняного, так і для іноземного туриста обмежується вузькою мережею бюджетних засобів розміщення. Така ситуація може нівелювати потенціал розвитку туристичної сфери України, що доводить актуальність теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед закордонних науковців, які досліджували бюджетні засоби розміщення, варто виділити Артура Фоммера, який одним із перших визначив їх вплив на формування туристичного потоку [2]. Бюджетні засоби розміщення України в контексті проблематики розвитку готельного бізнесу розглядаються у роботах О. Борової, Т. Бурак, С. Галасюк, І. Давиденко, С. Мельниченко, О. Орленко та інших. О. Борова досліджувала тенденції розвитку готельної сфери в Україні [3]. С. Мельниченко, Т. Бурак зосереджували увагу на ролі готельних мереж у розширенні та якісному вдосконаленні вітчизняного ринку розміщення [4]. С. Галасюк зупинилась на посиленні процесу розвитку малих форм підприємництва у готельному бізнесі [5]. О. Орленко та І. Давиденко детальніше розглядали проблеми та перспективи розвитку хостелів в Україні як найбільш помітних представників ринку бюджетних засобів розміщення [6; 7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Основна увага вчених під час аналізу готельного бізнесу України зосереджена на класичних готелях. Водночас розвиток інформаційних технологій створює можливості для появи та популяризації нових об'єктів готельного господарства, призначених насамперед для активного туриста, якому не потрібні додаткові послуги, який цінує автентичність та фінансову доступність. У зв'язку з цим виникає необхідність у пошуку подібних засобів розмі-

щення, оцінці світових тенденцій їхнього розвитку та сучасного стану формування в Україні.

Мета статті полягає у визначенні сучасного стану та шляхів прискорення розвитку ринку бюджетних засобів розміщення в Україні.

У зв'язку з цим об'єктом дослідження є процес розвитку вітчизняної мережі закладів готельного господарства, орієнтованих на бюджетного туриста, а предметом – інструменти впливу держави, бізнесу та громадськості на кількісну та якісну зміну ринку бюджетних засобів розміщення туристів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати аналізу світового туристичного ринку дають змогу говорити про перетворення бюджетних засобів розміщення на один із трендів його розвитку. Їх щорічне збільшення приводить до підвищення рівня доступності туристичних центрів, що є особливо актуальним для найбільш мобільної і водночас найменш заможної категорії туристів – молоді. Саме ця аудиторія є стрижневим сегментом для хостелів, які сьогодні поширені у переважній більшості країн світу. З метою консолідації зусиль, спрямованих на пошук клієнтів, обробку замовлень, контроль якості послуг хостели утворюють спільні сервіси, громадські об'єднання, інтеграційні підприємницькі структури. В Україні існує Всеукраїнська молодіжна хостел-асоціація (ВМХА), яка була створена у 2003 р. Варто зазначити, що хостели, які входять у цю асоціацію, мають додаткові переваги порівняно з іншими бюджетними засобами розміщення, оскільки вона представляє їхні інтереси та активно співпрацює з державними інститутами та іншими громадськими організаціям. Що стосується сучасного стану розвитку вітчизняного ринку хостелів, то згідно з даними ВМХА можна дійти висновку, що він розвивається нерівномірно. З рис. 1 видно, що більшість хостелів зосереджена в основних туристичних центрах України – Києві, Львові та Одесі.

Стрімкий розвиток світового ринку бюджетних засобів розміщення останніми роками пов'язаний із формуванням нової бізнес-моделі, заснованої на спільному користуванні людськими та фізичними ресурсами, – економіки спільної участі (sharing economy), яка функціонує за принципом peer-to-peer (P2P). P2P – це інтернет-сайт, який допомагає знайти людей, зацікавлених у послугах один одного, та який діє на кшталт тематичної дошки оголошень. Принцип P2P знайшов широке застосування в організації послуги короткострокової оренди житла. Через веб-платформи Airbnb, Wimdu, Roomorama, Only-apartments туристи можуть орендувати будинки, квартири або кімнати в усіх країнах світу.

В Україні є онлайн-сервіс із розміщення, пошуку та короткострокової оренди житла Airbnb. Цей сервіс надає гарантії як для власників житла (повна передплата, достовірні контакти клієнта, оцінка не тільки місця роз-

міщення, а й гостя), так і для туристів (перевірка власників нерухомості, вплив негативних відгуків, можливість використання документів від Airbnb у процесі отримання візи). Сьогодні платформа Airbnb нараховує 100 мільйонів користувачів із 191 країни. В Україні на сервісі можна орендувати квартиру в усіх великих містах країни. Наприклад, зараз у Києві налічується 3674 пропозиції, а в Одесі – 2532 [9–10].

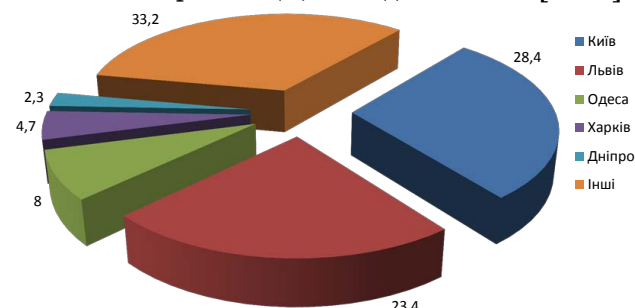

Рис. 1. Структура ринку хостелів в Україні за даними Всеукраїнської молодіжної хостел-асоціації в 2016 р. [8]

На прикладі закордонного успішного досвіду в Україні створено власний аналог – Mushroom. Зараз на платформі налічується 638 пропозицій оренди квартир тільки у Львові [11].

Принцип P2P дав поштовх розвитку некомерційного варіанту оренди житла – мережі гостинності (Hospitality network). Мережа гостинності являє собою спільноту, в якій один представник пропонує можливість погостювати у себе вдома іншим представникам цієї спільноти. Найвідомішими мережами гостинності є Couchsurfing, Hospitality Club та Stay4Free. Веб-сервіс Couchsurfing, який працює з 1999 р., є безумовним світовим лідером і налічує сьогодні понад 400 тис. пропозицій ночівлі. Активно розвивається цей сервіс і в Україні. Наразі кількість пропозицій ночівлі, наприклад, у Львові становить 11 152, у Києві – 43 566, у Харкові – 10 369 одиниць [12; 13; 14].

За ініціативою громадськості створено український аналог міжнародним мережам гостинності – некомерційний всеукраїнський рух «Твоя Країна», в рамках якого молоді організовує візити регіонами України, пропонуючи учасникам хост. Наразі «Твоя Країна» налічує 19 905 користувачів. Географія візитів учасників руху «Твоя країна» станом на 1 березня 2016 р. подана на рис. 2 [15].

За принципом світових мереж гостинності працюють сервіси, які пропонують обмін житлом. Серед них найбільш відомими є Home Exchange, Mind My House, House Carers, Luxury House Sitting. Загалом у світі існує понад 60 подібних сервісів. Що стосується масштабу їх пропозицій, то згідно з даними сервісу Home Exchange кількість будинків, що пропонуються в Європі, сягає 30 258, у Північній Америці – 22 416, в Океанії – 3456 одиниць. Для обміну будинками треба придбати членство у клубі (в

середньому від \$50 до \$120 на рік), заповнити анкету та знайти партнера для обміну. У разі успішного результату пошуку укладається договір про обмін, в якому зазначаються всі вимоги і права, з якими погоджуються обидві сторони.

В Україні формат обміну житлом не розвинений, що пов'язано насамперед із його законодавчою неврегульованістю. Невдалий досвід із таймшером, який також спрямований на обмін житлом, формує негативне ставлення до Home Exchange, Mind My House та інших подібних представників мереж гостинності. Внаслідок цього цей ресурс гостинності зараз не розвивається.

Для з'ясування рівня обізнаності та зацікавленості вітчизняних туристів щодо використання бюджетних засобів розміщення в Україні було проведено соціологічне опитування. Оскільки основною аудиторією є молодь, то вона становила основу вибірки. Всього було опитано 120 осіб з 15 областей України віком від 18 до 45 років.

Результат показав, що 106 із 120 опитаних (88,5%) користуються бюджетними засобами розміщення і всього 14 осіб (11,5%) не користуються. Учасникам було запропоновано визначити за бальною шкалою параметри, які вони враховують у виборі засобу розміщення. 83 особи (69%) визначили безпеку як найважливіший параметр, поставивши оцінку 5. Поряд із ним стоять добрі відгуки і рекомендації, чистота та близькість до вокзалу/аеропорту. Фактором, що найменше впливає на вибір, є практика іноземної мови – 23% опитаних поставили йому 1 бал. Серед причин, з яких молоді не подоба-

ються бюджетні засоби розміщення, основною є ймовірність шахрайства – 69 людей оцінили цей фактор на 5 балів. Також учасники відзначили складність чи незручність бронювання (49%). Проте фактор замало простору є найменш вагомим для молоді (19%).

На основі аналізу структури ринку бюджетних засобів розміщення, а також результатів опитування потенційних клієнтів можна встановити основні проблеми, що стоять на сучасному етапі його розвитку, а також визначити напрями їх вирішення.

Як показало опитування, 69% усіх респондентів у користуванні бюджетними засобами розміщення вагомою вважають саме безпеку, більше половини (58%) опитуваних не користуються ними через ймовірність шахрайства. Сьогодні суб'єкти, що надають послугу розміщення, та туристи, що її споживають, потребують забезпечення безпеки, захисту їх прав, інтересів та майна, які би були підкріплені нормативно-правовими актами. Вже на перших етапах доцільно доповнити Закон України «Про туризм» категорією «хостел», розробити державні стандарти для хостелів та ефективну систему безпеки і контролю якості.

Сучасний стан користування мережами гостинності подібних Airbnb в Україні характеризується недостатнім вибором для користувачів. Ця проблема спричинена тим, що ресурс вимагає від власників документів, які свідчать про те, що вони ведуть цей бізнес легально і платять податки. Сьогодні близько 80% власників здають житло в оренду за готівку, уникаючи оподаткування. Виходячи з цього,

Рис. 2. Географія візитів учасників руху «Твоя країна» станом на 1 березня 2016 р.

діяльність державних інститутів має бути спрямована на створення умов для легалізації доходів від оренди. Треба розуміти, що збільшення бюджетних засобів позитивно впливає на збільшення кількості туристів, які протягом періоду перебування в туристичній дестинації витрачають гроші на послуги об'єктів туристичної інфраструктури, що створює мультиплікативний ефект для розвитку місцевої економіки. Також варто зазначити, що веб-сервіси хостелів та мереж гостинності можуть бути використані у брендингу регіонів України. Інформація від учасників мереж гостинності, тобто безпосередньо від місцевих мешканців, про унікальні природно-кліматичні ресурси, фестивалі, бюджетні заклади харчування краще сприймається потенційними туристами. Виходячи з цього, держава зацікавлена у промоції бюджетних засобів розміщення. Але останні так само повинні працювати над зміною упередженого ставлення українців до них. Цільовою аудиторією цього ринку є молодь, невід'ємною частиною життя якої є соціальні мережі. SMM-маркетинг може бути використаний для презентації тих можливостей, які надаються цим ринком. Це, наприклад, можуть бути порівняльні діаграми, які наочно покажуть заощадження коштів туристів у разі відмови у розміщенні в традиційних готелях на користь хостелам. Більше половини (58%) учасників опитування згодні з тим, що використання соціальних мереж дасть змогу розвинути бюджетні засоби розміщення та туризм в Україні.

Поліпшенню ситуації на ринку хостелів сприятиме надання додаткових послуг та організація дозвілля, з чим погодились 65% учасників опитування. Половина опитаних зійшлися на думці, що вибір унікальної концепції, креативного дизайнерського рішення хостелів також посилить їхню привабливість.

Із необхідністю об'єднання в єдину систему пошуку та бронювання всіх хостелів України погоджуються 54% опитаних. Потрібно створити національний інформаційний туристичний інтернет-портал, який вирішив би проблему браку інформації про пропозиції на ринку як для українців, так і для іноземців, що подорожують Україною. Також у межах діяльності асоціації простіше впроваджувати системи знижок, які є привабливими для 77% опитаних респондентів. Наприклад, у Європі діє молодіжна картка «ЄВРО<26», яка має найбільшу в Європі дисконтну мережу – до 200 000 знижок.

Висновки. Таким чином, сучасний стан розвитку ринку бюджетних засобів розміщення в Україні характеризується обмеженою кількістю хостелів, пропозицій короткострокової оренди та обміну житла, які концентруються тільки в найбільш атрактивних туристичних центрах країни. Така ситуація пов'язана з недосконалістю нормативно-правової бази, упередженістю поглядів щодо якості обслуговування та забезпечення безпеки. Водночас результати

вивчення думки молоді показали зацікавленість у користуванні послугами бюджетних засобів розміщення. Поширення мережі пропозицій країною дасть змогу підвищити рівень доступності українських туристичних дестинацій як для вітчизняних, так і для іноземних туристів. Позитивні зрушення у процесі розвитку бюджетних засобів розміщення можливі тільки за умови поступового розв'язання виявлених проблем, у тому числі шляхом упровадження запропонованих заходів. Але суттєвих якісних змін можна досягти після коригування підходів до організації бізнесу в готельній сфері, що потребує подальшого дослідження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Козова Л. Курорты Украины: Три года старых ошибок [Електронний ресурс]: [Інтернет-портал] / Л. Козова, А. Михайлюк, М. Коваленко // Інформаційне агентство УНІАН. – Електронні дані. – 2016. – Режим доступу: <https://www.unian.net/society/1666817-kurorty-ukrainyi-tri-goda-staryih-oshibok.html> (дата звернення 20.03.2017 р.). – Назва з екрана.
2. Arthur Frommer New World of Travel / Arthur Frommer. – New York: Frommer, 1995. – 400 p.
3. Борисова О.В. Тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні / О.В. Борисова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2012. – Вип. 1(2). – С. 331–338.
4. Мельниченко С.В. Готельні мережі на ринку туристичних послуг України / С.В. Мельниченко, Т.В. Бурак // Вісник КНТЕУ. – Київ, 2014. – Вип. 3. – С. 5–15.
5. Галасюк С.С. Розвиток малих форм підприємництва у готельному бізнесі [Електронний ресурс] / С.С. Галасюк // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. – Одеса: ОДЕУ, 2008. – Вип.30. – С. 97–102. Режим доступу. <http://dSPACE.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/333>
6. Орленко О. Становлення та розвиток студентських хостелів в Україні – важливий напрям молодіжного та дитячого туризму [Електронний ресурс] / О. Орленко // Економічний часопис-XXI. – 2004. – № 3. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2004/3/20040319.html>
7. Давиденко І.В. Особливості розвитку хостелів в Україні та світі / І.В. Давиденко // Туристична індустрія: сучасний стан та пріоритети розвитку: Матеріали VIII Міжн. наук.-практ. конф., 19–20 вересня 2013 р. – Луганськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013 – С. 47–50.
8. Деревлева Е. Хостельный надлом [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] / Е. Деревлева // Бізнес. – Електронні дані. – Режим доступу: https://www.business.ua/companies/khostelnyu_nadlom-342973/ (дата звернення 20.03.2017). – Назва з екрана.
9. Airbnb Market Report – Kiev March 2017 [Electronic resource]: [Website] // Airdna. Electronic data. – 2017. – Access mode: <https://www.airdna.co/city/ua/kyiv> (viewed on March 20, 2017). – Title from the screen
10. Airbnb Market Report – Odessa March 2017 [Electronic resource]: [Website] // Airdna. – Electronic data. – 2017. – Access mode: <https://www.airdna.co/city/ua/odessa> (viewed on March 20, 2017). – Title from the screen.
11. Mushroom – консьерж-сервіс подорожної оренди у Львові [Електронний ресурс]: [Інтернет портал] // Mushroom –

- Електронні дані. – 2017. – Режим доступу: <https://mushroom.com.ua/uk/> (дата звернення 20.03.2017). – Назва з екрана.
12. Kyiv: local hosts, upcoming visitors, events [Electronic resource]: [Website] // Couchsurfing. – Electronic data. – 2017. – Access mode: <https://www.couchsurfing.com/places/europe/ukraine/kyiv> (viewed on March 21, 2017). – Title from the screen.
13. Lviv: local hosts, upcoming visitors, events [Electronic resource]: [Website] // Couchsurfing. – Electronic data. – 2017. – Access mode: <https://www.couchsurfing.com/places/europe/ukraine/lviv> (viewed on March 21, 2017). – Title from the screen.
14. Kharkiv: local hosts, upcoming visitors, events [Electronic resource]: [Website] // Couchsurfing. – Electronic data. – 2017. – Access mode: <https://www.couchsurfing.com/places/europe/ukraine/kharkiv> (viewed on March 21, 2017). – Title from the screen.
15. Передерчук О. Історія проекту Всеукраїнський рух «Твоя країна» [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] / О. Передерчук // «Твоя країна». – Електронні дані. – 2016. – Режим доступу: <https://prezi.com/wqzst9gumeyt/quot-quot/> (дата звернення 20.02.2016). – Назва з екрана.